

Wat betekent A, B, C, D of E?

Cito geeft de resultaten in letters weer, van A tot en met E.

Niveau A: goed tot zeer goed, de 25 procent hoogst scorende kinderen

Niveau B: ruim voldoende tot goed, de 25 procent iets boven het gemiddelde scorende kinderen

Niveau C: matig tot ruim voldoende, de 25 procent iets onder het gemiddelde scorende kinderen

Niveau D: zwak tot matig, de 15 procent ruim onder het gemiddelde scorende kinderen

Niveau E: zeer zwak tot zwak, de 10 procent laagst scorende kinderen

Tekst Marjolein van Rest | Fotografie: Getty Images

'Achter elke score zit een verhaal'

De vorderingen van je kind houdt de basisschool in de gaten met het verplichte leerlingvolgsysteem. Hoe werkt dat? En hoe betrouwbaar zijn de uitkomsten?

Cijfers voor een dictee, een topo-toets en de beheersing van de tafels. Een leerkracht op de basisschool beoordeelt zijn leerlingen voortdurend. Ook tekent

hij aan of een kind wel lekker in zijn vel zit, hoe hij functioneert in de groep en of hij goed zijn best doet.

Om deze oordelen meer objectief, meetbaar en landelijk vergelijkbaar te maken, is twintig jaar geleden het leerlingvolgsysteem ingevoerd. In elke groep op de basisschool maakt een kind daarom landelijk erkende toetsen voor rekenkunde, technisch lezen en dictee. Op rapporten vinden ouders de resultaten vaak terug in de vorm van de letters A tot en met E, waarbij de A staat voor de 25 procent hoogst scorende kinderen en E voor de 10 procent laagst scorende (zie kader hiernaast).

De leerlingvolgsystemen staan op scholen niet ter discussie. Twijfel is er bij leerkrachten wel over het testen van heel jonge kinderen. 'We vinden het Cito-systeem voor jonge

kleuters niet geslaagd,' zegt Daniëlle van Ravenswaay, intern begeleider op basisschool De Stek in Houten. 'Cito-toetsen neem je op vaste tijden in het jaar af en we willen niet dat een kind dat in december net op school komt, in januari al getoetst wordt.'

Op De Stek houden ze sowieso een intakegesprek met de ouders van een nieuwe leerling. Van Ravenswaay: 'Meestal is er wat informatie over een kind via het kinderdagverblijf of de peuterspeelzaal. Dat, in combinatie met wat de ouders over het kind vertellen, geeft ons al een goed beeld. Na zes weken school is er een evaluatie met de ouders en de leerkracht. Klopt het beeld dat we van het kind hadden? En zo niet, waar ligt dat dan aan?' Na drie maanden onderwijs gebruiken ze op De Stek de *Pravoo*-peilkaarten (zie kader op pag. 60) waarmee naast het leervermogen ook de werkhouding en de sociaal-emotionele ontwikkeling getest worden. Pas als het kind al wat langer op school zit, gaat het meedoen met de Cito-toetsen. Voor de kleuterklassen zijn dat 'ordenen' en 'taal voor kleuters'. ►

'Het gaat bij de leerlingvolgsystemen niet om de resultaten zelf, maar om wat er vervolgens mee gebeurt'

Scores Cito-eindtoets

Bij de eindtoets van het Cito in groep 8 kunnen de kinderen minimaal 501 en maximaal 550 punten scoren. De eindscores komen overeen met de volgende brugklustypes (per school kan de normering echter uiteenlopen):

501-526: vmbo basisberoepsgericht (bb) of vmbo kaderberoepsgericht (kb)

527-533: vmbo kb of vmbo gemengd theoretisch (gt)

534-541: vmbo-t, havo

542-544: havo/vwo

545-550: vwo

Ontwikkeling vastleggen is verplicht

Ruim 85 procent van de zeventuizend basisscholen in Nederland gebruikt het Cito-leerlingvolgsysteem, in zijn geheel of gedeeltelijk. 'Scholen kiezen zelf of ze al onze toetsen willen gebruiken of maar enkele per jaar. Het hoeft niet, al verplicht de wet ze wel de ontwikkeling van kinderen op een systematische wijze te volgen,' zegt Liesbeth van Litsenburg, woordvoerder van het Cito. Op deze manier krijgen leerkrachten een goed beeld van de ontwikkelingskansen van een kind. 'Daardoor kunnen ze ook tijdig inspringen op veranderingen,' meent Van Litsenburg. 'Kan een kind sneller, of moet

het wat langzamer? Is er extra aandacht nodig, en op welk specifiek onderdeel dan? Natuurlijk is elke toets een momentopname, maar alle toetsen bij elkaar geven wel een beeld van de potentie van een kind.' Een nadeel van het Cito-systeem is de sterke nadruk op kennis. Als reactie zijn er daarom de afgelopen jaren alternatieve leerlingvolgsystemen op de markt gekomen, die zich speciaal richten op gedrag, werkhouding en de sociaal-emotionele ontwikkeling. Deze systemen hebben namen als Didactische Leeftijd Equivalent, Eggo, Leefstijl en het eerder genoemde Pravoo (zie kader). 'Als we bijvoorbeeld niet zeker weten of een kind door kan naar groep 3, pakken we

naast de Cito-uitkomsten ook de Pravoo-resultaten erbij,' vertelt Van Ravenswaay van De Stek. 'Samen met het oordeel van de juf geeft dat een goed beeld van de ontwikkeling van een kind. Al blijft het moeilijk te voorspellen. Kinderen groeien vaak in sprongetjes. Sommige augustus-kinderen kunnen makkelijk mee, andere blijken gaandeweg groep 3 toch te jong.'

Toetsen vanaf groep 3

Vanaf groep 3 neemt het aantal toetsen flink toe. Met methodetoetsen, zoals een taaltoets, een drie minuten-leestoets, rekenen en spelling, worden de vorderingen van de kinderen bijgehouden. 'We doen de toetsen om de

5 leerlingvolgsystemen

Er bestaan vijf verschillende leerlingvolgsystemen, waarvan Cito veruit het meest gebruikt wordt.

- **Cito** heeft toetsen op allerlei gebied: begrijpend lezen, spelling, rekenen, Engels en natuurlijk de 'grote' eindtoets voor groep 8. Twee tot drie keer per jaar kunnen deze toetsen afgenomen worden.
- **De Didactische Leeftijd Equivalent** drukt de resultaten uit in de zogenoemde didactische leeftijd (DL) van een kind. Dit is het aantal maanden onderwijs dat een leerling vanaf begin groep 3 heeft gevolgd. Hierbij wordt uitgegaan van tien maanden onderwijs per jaar. Een leerling die in april van groep 5 getest wordt, heeft een didactische leeftijd van 28 maanden. De score die een leerling behaalt kan gemiddeld, hoger of lager zijn.
- **Eggo** is een leerlingvolgsysteem voor de groepen 3 tot 8 dat gericht is op de sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen. Twee keer per jaar vult de leerkracht een lijst in met vragen over onder meer het gedrag van het kind naar andere leerlingen toe, zijn werkhouding, samenwerking of mogelijk storend gedrag.
- **Pravoo** is een systeem voor de groepen 1, 2 en 3. Het toetst kinderen op zowel werkhouding, sociaal-emotionele ontwikkeling als cognitieve vaardigheden.
- De methode **Leefstijl** biedt een leerlingvolgsysteem dat in de klas gebruikt kan worden, met groepslessen en individuele opdrachten ter bevordering van de sfeer in de klas en het welbevinden van de kinderen.

'Natuurlijk is elke toets een momentopname, maar alle toetsen bij elkaar geven wel een beeld van de potentie van een kind'

kinderen te laten zien waar ze staan en of extra inspanningen noodzakelijk zijn,' zegt Liesbeth van Litsenburg van het Cito. Dat vatten ouders vaak anders op. Op de rapporten van de meeste scholen staan tegenwoordig niet alleen beoordelingen en commentaar van de leerkracht, maar ook de Cito-scores. 'Ik moet er bij ouders nog vaak een rem opzetten,' verzucht intern begeleidster Van Ravenswaay. 'Ze vinden de Cito-scores heel belangrijk. Maar die zijn maar een stukje van het kind! Het gaat om het hele pakket. Misschien had het kind tijdens een toets net ruzie of is de poes doodgegaan. Dat heeft allemaal invloed op het resultaat. Alle gegevens over het kind zijn van belang,

ook die van de ouders. Soms hoor je iets en dan denk je: aha, dat verklaart veel!' Het leerlingvolgsysteem is een instrument voor het team om te zien of het onderwijs de gestelde doelen haalt, vindt Cito-woordvoerder Van Litsenburg. Valt het technisch leesonderwijs in de hele school misschien lager uit dan gewenst? Blijft een bepaalde groep achter? Met de toetsresultaten in de hand kan sneller en preciezer de vinger op de zere plek gelegd worden. 'Minstens drie keer per jaar ga ik met alle leerkrachten in gesprek over de leerlingen,' zegt Van Ravenswaay. 'Ik bekijk alle toetsen en dan vallen mij al snel dingen op. Leerlingen die beter scores, of het minder

goed doen, opvallend gedrag. Vooral als iets anders is dan ik had verwacht word ik alert, gaan de rode vlaggen omhoog. Een kind dat consequent jaar in jaar uit B- of C-scores behaalt, blijft zich binnen zijn mogelijkheden goed ontwikkelen. Maar als een kind opeens van B naar E valt, wil ik weten hoe dat komt. De score is maar een lettertje, daar zit een verhaal achter en dat wil ik weten.'

Entree- en eindtoets

De bekendste Cito-toets is en blijft toch de eindtoets in groep 8. Het is een jaarlijks terugkerend item in het *Jeugdjournaal*, grootouders, burens, tantes en ooms vragen ernaar, ouders en soms ook kinderen maken zich er druk over. Drie dagen in februari is groep 8 druk met toetsen maken: rekenen, taal, spelling. Alles wat de afgelopen jaren aan bod is gekomen, komt terug in de eindtoets. De Entreetoets in groep 7 heeft, als het goed is, dan al een indicatie gegeven van het te verwachten middelbareschoolniveau. Leerkrachten worden niet moe te benadrukken dat de eindtoets géén eindexamen is. Toch blijft 'de Citotoets' gezien worden als dé proeve van bekwaamheid voor een leerling. Van Ravenswaay: 'De eindtoets blijft belangrijk als indicatie of een kind het op een bepaald voortgezet onderwijsniveau zou kunnen redden. Daar doe je niets aan. Maar als een kind om wat voor reden dan ook een rare einduitslag heeft, hebben we altijd nog het leerlingvolgsysteem van groep 1 tot 8. Met dat in de hand kan een leraar in gesprek met een middelbare school. Als je het goed kan onderbouwen, luisteren de meeste scholen wel.' Veel basisscholen oefenen oude Cito-toetsen met hun leerlingen. Al was het maar om de spanning voor het onbekende er wat af te halen en kinderen bekend te maken met de manier van vragen. 'Het is een afweging die je moet maken,' vindt Van Ravenswaay. 'Help je ze zo of maak je het juist zwaarder dan het is? Ze hebben tenslotte ervaring met toetsen maken, dat hebben ze de afgelopen acht jaar ook regelmatig gedaan.' ●

Meer lezen over Cito en andere toetsen? Kijk op www.jmouders.nl/cito